

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет _____ геолого-географічний факультет _____

Кафедра _____ економічної та соціальної географії і туризму _____

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ (П.І.Б.)
_____ 2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Студії з політичної географії та географічного країнознавства

Рівень вищої освіти _____ третій (доктор філософії) _____

Галузь знань _____ 10 природничі науки _____

Спеціальність _____ 106 Географія _____
(код і назва спеціальності)

Розробники:

Сич В. А., к.г.н., доц. кафедри економічної та соціальної географії і туризму ГГФ
Кондратюк І. І., к.іст.н., доц. кафедри економічної та соціальної географії і туризму ГГФ.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Топчієв О.Г.

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від 23 вересня 2020 р.

Голова НМК

Сич В. А.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах посилення глобалізаційних процесів з одного боку та поглиблення регіональних проблем з іншого зростає значення політико-географічних, країнознавчих, зокрема географічно-країнознавчих досліджень. Актуальність вивчення географічного країнознавства зумовлена зокрема тим, що поняття "країна" є одним із найбільш широко застосовуваним в соціально-економічній, політичній географії та географічній науці в цілому. Геопросторова одиниця дослідження "країна" є універсальною для географії та економічної і соціальної географії зокрема, політології та геоглобалістики.

Метою курсу «Студії з політичної географії та географічного країнознавства» є удосконалення та поглиблення теоретичних знань з методології та методики вивчення теоретико-методологічних основ та набуття практичних навичок суспільно-географічних досліджень регіонів і країн світу, а також дослідження сучасних географічних закономірностей політичних процесів та явищ; вивчення умов формування нових напрямків у політико-географічних дослідженнях.

Для цього необхідно виконати такі **завдання**:

- визначити геопросторові особливості географічно-країнознавчих процесів у різних сферах: політичній, економічній, соціальній, історичній, культурній, військовій та ін.;
- вивчити методики комплексного географічно-країнознавчого аналізу територіальних суспільних систем різного просторового рівня (зокрема, локального та регіонального);
- висвітлити сучасні географічно-країнознавчі особливості та фактори їх формування у світі та Європі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) Загальні компетентності (ЗК): ЗК 1. **ЗК01**. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. **ЗК05**. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях. **ЗК07**. Здатність спілкуватися на фахову тематику з експертами з інших галузей. **ЗК08**. Здатність до усної і письмової презентації та обговорення результатів наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

б) Спеціальні (фахові) компетентності (СК): **СК01**. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей. **СК04**. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в географії та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації. **СК07**. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань. **СК09**. Здатність демонструвати глибинні знання та розуміння основних концепцій, важливих фактів, принципів та теорій з географії. **СК11**. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій та перспектив розвитку географічної науки, орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії та суміжних науках, продукувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних задач.

В результаті навчання здобувач повинен:

знати:

- сутність територіально-політичної організації суспільства;
- особливості сучасної політичної карти світу;
- парадигми і концепції геополітики;

- особливості геополітичної ситуації в окремих регіонах світу;
- суть головних наукових положень географічного країнознавства;

вміти:

- аналізувати територіально-політичні системи різних ієрархічних рівнів;
- використовувати закони геополітики для пояснення сучасних регіональних процесів;
- давати оцінку ролі України у світовому політичному просторі;
- аналізувати географічно-країнознавчі явища та процеси;
- пояснювати особливості та виявляти фактори територіального поширення та геопросторової організації географічно-країнознавчих явищ та процесів.

Очікувані результати навчання.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи, методи хімічних наук, методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях (у сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів) та у викладацькій практиці.

РН03. Глибоке розуміння теоретичних основ, прикладних засад географії, сучасних тенденцій, перспектив розвитку географічної науки та спроможність орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії й суміжних науках.

РН05. Ґрунтовні знання методів наукових досліджень економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів та вміння їх використовувати на належному рівні.

РН07. Вміти презентувати та обговорювати з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень наукових та прикладних проблеми з географії державною та іноземною мовами, кваліфіковано їх відобразити у наукових публікаціях, провідних міжнародних наукових виданнях.

РН08. Вміти планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з хімії, дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних і інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо розглядаємої проблеми.

РН11. Вміти ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, використовуючи міждисциплінарні підходи, результатом яких є отримання нових знань.

2.Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Політична географія та геополітика в сучасній системі географічних знань.

Тема 1. Глобалізація сучасних проблем людства.

Тема 2. Геополітика – основний розділ політичної географії.

Тема 3. Традиційні школи геополітики.

Тема 4. Географічне державознавство.

Тема 5. Політика, регіоналістика та регіональна політологія.

Змістовний модуль 2. Теоретико-методологічні підходи до географічно-країнознавчих досліджень.

Тема 6. Види географічного країнознавства

Тема 7. Методи географічно-країнознавчих досліджень.

Тема 8. Головні підходи до географічної типології країн світу. Цивілізаційний підхід у географічному країнознавстві.

Тема 9. Географічно-країнознавча регіоналізація світу. **Тема 10.** Перспективи географічно-країнознавчих досліджень в умовах глобалізаційних процесів.

3. Рекомендована література

Основні рекомендовані джерела:

1. *Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти. К. : Либідь, 2004. 740 с.
2. Географічне країнознавство: підручник / Я.Б.Олійник, Б.П.Яценко, О.О.Любіцева; за наук.ред. проф. Я.Б.Олійника. К.: ВПЦ Київський університет», 2016. 911 с
3. Дністрянський М.С. Геополітика: Навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 436 с.
4. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред.
5. Іщук С.І., Гладкий О.В. Соціальна та економічна географія: теорія і методологія: навч. посіб. К.: Знання, 2015. 335 с.
6. *Книш М. М.* Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 264 с.
7. Лукашевич В.М. Глобалістика: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2005. 440 с.
8. *Масляк П. О.* Країнознавство : підручник. К. : Знання, 2008. 292 с.
9. Політична географія і геополітика: Навч. посібник / Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. К. Либідь, 2007. 255 с.
10. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008.
11. *Тойнбі А. Д.* Дослідження історії. К. : Основи, 1995. Т. 1. - 616 с.; Т. 2. - 408 с.
12. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : підручник. Одеса : Астропринт, 2009.

Допоміжна:

1. Атлас світу / [відп. ред. О. Вакуленко]. К. : Картографія, 2004. 140 с.
2. *Безуглий В. В.* Економічна та соціальна географія країн світу : посібник. К. : Видав. центр „Академія”, 2007. 704 с.
3. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір: монографія/ за ред. В.К.Кіптенко, Б.П.Яценка. К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. 255 с.
4. Глобальні проблеми світу : атлас. К. : Картографія, 2009. 144 с.
5. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 484 с.
6. Міжнародні організації: навч. посібник / [за ред. О. Кучика]. К. : Знання, 2005. - 497 с.
7. *Паркер Д.* Атлас „Історія світу”/ [пер. з англ.]. К. : Картографія, 2008. 192 с.
8. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М.П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. К., 2011. 326 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. База даних Світового банку (World Bank Open Data) URL: <http://data.worldbank.org>

2. Офіційний сайт Європейського союзу URL: [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
3. Сайт «Країнознавство – все про країни світу», в т.ч. історія держав, що зникли з політичної карти. URL: <http://www.maxpj.ru/countries.php>
4. Світовий банк даних за профілем країн: Кноема. – Режим доступу: <https://knoema.com>
5. Статистичний щорічник Європейських регіонів <https://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis>
6. The World Travel and Tourism Council URL:<http://wttc.org>
7. The Travel & Tourism Competitiveness Report. World Economic Forum, 2019.
8. Global Power City Index 2019. URL: [http http://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml](http://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml)
9. The Global Financial Centres Index GFCI 26 URL: <https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures>
10. The World Factbook. — Washington, D.C. : Central Intelligence Agency. https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-actbook/geos/print_sp.html
11. UNWTO Tourism Highlights URL: Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/action/showPublications?pubType=bookOnly>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

Другий семестр - залік.

5. Методи діагностики успішності навчання:

Поточне тестування, оцінка виконання практичних та самостійних завдань, підсумкове контрольне опитування.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь..
2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної програми.
3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.
4. Вищими навчальними закладами можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю вищого навчального закладу.
5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).